

BRICS ALLIANCE. POLITICAL AND ECONOMIC ORGANISATION

Ștefan ȚARCĂ¹

Abstract:

BRICS is an acronym that refers to the member countries of the Political Alliance initiated by Russia, India, China, South Africa and Brazil. The original acronym "BRIC" was coined by Jim O'Neill². This acronym came into widespread use as a symbol of the shift in world economic power away from the developed economies towards the developing world, to which was added the "S", formally, to form BRICS after the admission of South Africa into the the smallest member in terms of economic influence and population, and which was the first beneficiary of an expansion of the bloc in 2010, when the grouping became known as BRICS. BRICS: B from Brazil, R from Russia, I from India, C from China, S from South Africa. Its creation was initiated by Russia. The bloc, BRICS, was founded at the beginning of this millennium by Brazil, Russia, India and China, and in 2011 South Africa joined as an alternative to the G7. The BRICS group wants to represent a counterweight to the hegemony of Western states, led by the USA.

Keywords: Alliance; economic; BRICS; developing world; coin; European Union

Blocul, BRICS, a fost înființat la începutul acestui mileniu de către Brazilia, Rusia, India și China, iar în 2011 s-a alăturat Africa de Sud, ca o alternativă la G7³. Grupul BRICS dorește să reprezinte o contrapondere la hegemonia statelor occidentale, conduse de SUA.

Unii analiști, pe de altă parte, susțin că aceasta este o încercare a Rusiei și a Chinei, de a sparge IBSA⁴. Se consideră că prin intrarea Africii de Sud în grupul BRICS, IBSA va deveni tot mai puțin importantă.

BRICS, a apărut ca un termen oarecum optimist pentru a descrie ceea ce erau economiile cu cea mai rapidă creștere din lume în urmă cu câțiva ani. Dar acum națiunile BRICS – Brazilia, Rusia, India, China, Africa de Sud se instalează ca o alternativă serioasă la forumurile financiare și politice internaționale existente.⁵

Mitul fondator al economiilor emergente a apus, iar⁶ țările BRICS își trăiesc momentul geopolitic. Brazilia, Rusia, India, China și Africa de Sud încearcă să se poziționeze ca reprezentanți ai Sudului Global, oferind „un model alternativ” la G7.

Alianța BRICS nu este doar o alternativă la Occident, ci mai degrabă un forum pentru o gândire suverană și autonomă sporită. Într-o lume bipolară, se consideră că Africa de Sud, India și Brazilia pur și simplu concurează pentru condiții mai bune.

China, pe de altă parte, folosește platforma pentru ambițiile sale politice globale, subliniind aici, ofertele Beijingului de a media războiul din Ucraina și Israel, exercițiile militare comune pe care le-a desfășurat cu Rusia în Africa de Sud, în anul 2023.

Se consideră că, Occidentul, a observat această schimbare și încearcă să o contracareze, se uită foarte atent la deciziile grupului, astfel, la Summit-ul G7 din Germania din 2022, s-au gândit să invite Africa de Sud și India, pentru a preveni optica pe care G7 o avea împotriva BRICS.

Țările BRICS, în ciuda conflictelor interne, sunt considerate un proiect de succes. Potrivit celui mai recent raport de investiții al Organizației Națiunilor Unite pentru Comerț și

¹ Conf. univ. dr., Universitatea Hyperion, România.

² Jim O'Neill, economistul șef, al băncii Goldman Sachs, într-un document din 2001 intitulat, „Building Better Global Economic BRICs”.

⁴ Este un grup economic alcătuit din India, Brazilia și Africa de Sud

⁵ Günther Maihold, director adjunct al Institutului German pentru Afaceri Internaționale și de Securitate (SWP).

⁶ Günther Maihold, idem

Dezvoltare (UNCTAD), din luna aprilie a acestui an, ponderea lor în producția economică mondială a crescut de la 18% la 28% între 2010 și 2021.

Alți doi indicatori, pe de altă parte, arată potențialul grupului, căci nivelul investițiilor străine directe cât și rata de creștere a exporturilor interne ale BRICS, sunt peste media globală actuală¹.

Alianța BRICS, reprezintă un grup de cooperare al celor mai mari economii emergente Brazilia, Rusia, India, China și Africa de Sud și ar putea deveni în curând mult mai mare, poate nu ca putere economică, dar cu siguranță ca număr de state sau chiar de populație.² Un proiect la care lucrează membrii fondatori, și de care unii dintre noii veniți s-ar putea să fie foarte interesați, cum ar fi, lansarea unei monede comune³, o alternativă sau chiar un rival al dolarului, etc.

Statele membre ale BRICS au economii foarte diferite ca dimensiune și mod de organizare, șefii de stat sau de guvern ale uniunii, vor avea puține obiective de politică externă în comun, ceea ce complică procesul de luare a deciziilor bazate pe consens. Economia Chinei, de exemplu, este de peste 40 de ori mai mare decât cea a Africii de Sud, fiind cea mai dezvoltată țară din Africa.

Prin aderarea Arabiei Saudite și a Emiratelor Arabe Saudite, aliați tradiționali ai Statelor Unite în zona Golfului Persic, este apreciată ca o lovitură pentru politica externă a Statelor Unite în condițiile în care, Occidentul, încearcă să contracareze influența Chinei și a Rusiei la nivel internațional.

În prezent, relațiile dintre Washington și Riad s-au răcit dramatic începând de anul trecut, după ce guvernul saudit a decis să nu sprijine solicitările SUA de a crește producția mondială de petrol pentru a ajuta la diminuarea presiunilor inflaționiste cu care s-au confruntat țările din întreaga lume.

Extinderea planificată a Alianței BRICS nu este lipsită de controverse nici măcar la nivelul grupului. India, Brazilia și Africa de Sud, care nu au niciun interes să piardă influență și să aibă probleme cu noii membri, pentru că "dacă fiecare încearcă să aducă în grup, clubul prietenilor săi, eterogenitatea și tensiunile din cadrul BRICS vor deveni și mai mari. Din această perspectivă, această problemă va aduce o putere explozivă suplimentară," probabil că se va ajunge la varianta unui cerc cu țările BRICS-plus, care nu au aceleași drepturi și posibilități de codeterminare a deciziilor"⁴.

Totuși, una din problemele controversate pentru Brazilia este însă apărarea nealinierii și neutralității în tensiunile dintre Statele Unite și China și în războiul din Ucraina. Includerea țărilor cu părtinire clară, anti-occidentală, semnalează sprijinul și întărește pozițiile similare ale Rusiei și, ocazional, ale Chinei.

Ca membri fondatori, Brazilia, India și Africa de Sud, vor căuta să se asigure că noul BRICS nu este o platformă pentru apărarea intereselor geopolitice ale Chinei sau Rusiei. Vor trebui să acorde prioritate subiectelor care prezintă interes pentru Sudul Global în ansamblu: mecanismele de cooperare pentru tranziția energetică, transferul de tehnologie, finanțarea Noii Bănci de Dezvoltare, reluarea mecanismului de soluționare a diferendelor Organizației Mondiale a Comerțului și reforma Consiliului de Securitate al ONU. Semnarea acordului Mercosur-Uniunea Europeană și aderarea la Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică ar întări, de asemenea, rolul Braziliei ca membru BRICS non-anti-occidental. Acesta este rolul pe care Brazilia ar trebui să-l joace în BRICS, o platformă care contribuie la multipolaritate și multilateralism.

Încă de la începutul războiului din Ucraina, statele BRICS s-au distanțat de sancțiunile impuse de către Occident. Țările BRICS+ nu iau parte la sancțiunile împotriva Rusiei. Lucru

¹ Potrivit unui document al UNCTAD.

² Grupul BRICS+

³ Yuanul, moneda chinezi, spre exemplu.

⁴ Declară în aprilie 2023, ministrul de externe al Africii de Sud, Naledi Pandor.

devenit din ce în ce mai vizibil odată cu nivelurile aproape istorice ale comerțului dintre India și Rusia sau, de ce nu, dependența Braziliei de îngrășămintele din Rusia.

Datorită războiului pornit de Rusia în Ucraina, din punct de vedere diplomatic s-a tras o linie de demarcație puternică între o Rusie susținută de est și Occident. "Iar, unii factori de decizie europeni și americani, în consecință, se tem că BRICS ar putea deveni mai puțin un club economic al puterilor în ascensiune care caută să influențeze creșterea și dezvoltarea globală și mai mult unul politic, definit de naționalismul lor autoritar".¹

Dacă vorbim despre războiul din Ucraina, de sancțiuni, critici la adresa dolarului și confruntarea globală, summitul BRICS nu reflectă doar distanțarea mai multor țări în curs de dezvoltare și emergente de Occident, ci și o creștere a încrederii lor de sine.

În acest moment, China, profită de antiamericanismul țărilor BRICS+, ceea ce determină multe țări din sudul lumii să se apropie de China", acesta este un obiectiv clar pe care China îl urmărește, cu atenție, de mult timp. Alianța BRICS, este departe de a fi o alianță funcțională și de încredere, așa cum este cazul țărilor G7, "principala preocupare a Chinei este de a-i contracara în mod funcțional pe americani"².

Au făcut cerere formală de aderare Arabia Saudită, Iranul, Argentina, Emiratele Arabe Unite, Algeria, Egipt, Bahrein, Etiopia, Indonezia și alte state africane³. Discuțiile despre extinderea BRICS au fost inițiate de mult iar în prezent există un interes crescut printre țările care și-au exprimat interesul de a face parte din BRICS+.⁴ Discuțiile despre extinderea BRICS au fost inițiate de Beijing anul trecut, în contextul în care China și Rusia forțează schimbarea polilor de putere geopolitică la nivel mondial în detrimentul SUA și al aliaților occidentali.

Datorită faptului că, în prezent, un simbol al hegemoniei SUA în lume este dolarul, cele mai multe materii prime fiind tranzacționate în dolari⁵, de statele BRICS, tot mai multe discuții sunt purtate despre dedolarizarea comerțului și chiar despre lansarea unei monede comune. BRICS. Dintre țările grupului, China are cele mai avansate planuri pentru internaționalizarea propriei monede, la acest lucru ajutând-o faptul că este a doua economie ca mărime din lume și cel mai mare exportator. De asemenea, este o piață pentru importuri pe care nimeni nu o poate neglija. China experimentează deja cu yuanul digital și intenționează să-l folosească pentru plăți internaționale, în acest sens putând folosi ca rampă de lansare inițiativa Belt and Road prin care construiește infrastructură strategică și își extinde influența comercială și politică din Asia până în inima Uniunii Europene.

Propunerea Chinei de a lărgi BRICS a trezit îngrijorări printre statele membre deoarece în acest fel Beijingul le poate dilua influența, mai ales dacă printre noii veniți s-ar regăsi aliați de încredere. PIB-ul Chinei este mai mult decât dublul sumei economiilor celorlalți patru membri ai grupului. Moneda ar fi ancorată nu doar de cotația aurului, ci și de prețurile unor grupuri de produse și materii prime, cum ar fi metalele rare. Dacă o monedă proprie a BRICS devine realitate, ea va avea teoretic puterea de a înlocui dolarul în rezervele valutare din interiorul grupului, cu efecte asupra supremației mondiale a monedei americane.⁶

Statele BRICS reprezintă peste 40% din populația lumii și circa un sfert din PIB-ul global. Sunt piețe uriașe, deși sărace. China și Rusia au făcut un pas spre dedolarizare folosind yuanul⁷ în comerțul bilateral. Dar Rusia, deși importă de la China în yuani, folosește dolari pentru a importa din altă parte.

¹ Matthew Bishop, politolog la Universitatea din Sheffield pentru Observatorul Economic

² explică expertul în chestiuni privind China, Felix Lee, într-un interviu acordat DW.

³ pe care Sooklal, diplomat sud-african responsabil cu BRICS, îmbunătățită în ultimul timp, nu le-a numit, scrie Bloomberg

⁴ pe care Sooklal nu le-a numit, scrie Bloomberg

⁵ statele BRICS sunt mari exportatoare de materii prime notează, Foreign Policy, o revistă americană de analize geopolitice

⁶ Foreign Policy, dacă o monedă proprie a BRICS devine realitate, ea va avea mari șanse de succes la nivel internațional.

⁷ Moneda națională a Chinei

Dacă moneda BRICS devine realitate, ea va putea fi folosită de oricare dintre statele grupului, inclusiv de Rusia, pentru a importa din interiorul organizației. Astfel, dolarul ar fi folosit mai puțin, reducându-i-se puterea. Mai mult, cum fiecare economie din BRICS este un pol de putere regională, statele vecine ar putea fi convinse să facă tranzacții comerciale în moneda grupului. O problemă, și încă una foarte mare, este că BRICS nu este un bloc economic omogen, ci, din contră, este unul dintre cele mai diverse, iar lansarea unei monede comune are cele mai mari șanse de succes dacă economiile care o adoptă arată cam la fel, sau cel puțin sunt asemănătoare ca stadiu de dezvoltare.¹

În acest moment, China, este o superputere economică, India aspiră la acest statut, în timp ce Rusia, Brazilia și Africa de Sud sunt exportatori de materii prime în stagnare. Economiiile sunt total diferite în ceea ce privește comerțul, modelul de creștere, nivelul de dezvoltare și deschiderea financiară, iar, nu toate statele member au același interes. Rusia și China văd în SUA mai mult decât un oponent. În Brazilia, poziția față de Washington și Occident, dar și față de China, se schimbă în funcție de conducătorul politic. India este mai degrabă concurentul decât aliatul Chinei. Iar „prietenia” dintre Rusia și China este doar de conjunctură. În acest moment, dolarul este folosit pentru peste 83% din comerțul internațional, iar yuanul, mai puțin de 5%.

Astfel, Rusia, are la rândul ei, unele interese strategice. Moscova vrea să folosească actualul context pentru a-și aduce aliații în club, de pildă Belarus, Venezuela sau Coreea de Nord". Pentru Putin, o extindere a grupului BRICS oferă posibilitatea de a depăși izolarea la nivel internațional.²

Pe 18 iulie 2014, țările BRICS au anunțat un plan de a crea două noi instituții alternative la Banca Mondială și Fondul Monetar Internațional cu 50 de miliarde de dolari³ în monedă de bază. Statele membre BRICS au lansat Noua Bancă de Dezvoltare ca alternativă la Banca Mondială și la Fondul Monetar Internațional. În plus, au creat mecanismul de lichiditate numit Contingent Reserve Arrangement⁴, pentru a sprijini membrii grupului care întâmpină dificultăți cu plățile.

Banca BRICS este deschisă pentru noi membri. În 2021, Egiptul, Emiratele Arabe Unite, Uruguay și Bangladesh au cumpărat acțiuni. Acestea au fost însă mult mai mici decât investițiile respective de 10 miliarde de dolari făcute de membrii fondatori ai băncii.

Deasemenea, la inițiativa Rusiei, s-a propus crearea Consiliului de Cooperare a Regiunilor din țările membre ale BRICS (Brazilia, Rusia, India, China, Republica Africa de Sud). ca o bună oportunitate de activare mai intensă a potențialului de activitate a regiunilor cu țările din America Latină, în special cu Brazilia.

Lărgirea grupului celor cinci este una dintre temele principale ale reuniunii statelor membre BRICS, ce a avut loc între 22 și 24 august 2023, la Johannesburg, în Africa de Sud. Iar lista țărilor interesate să se alăture clubului este lungă⁵, cuprinzând nu mai puțin de 23 de țări, între care Arabia Saudită, Indonezia, Iran, Argentina Etiopia., Emiratele Arabe Unite, Congo, Cuba Kazahstan și altele.

La începutul lunii august 2023, alte peste 40 de țări inclusiv 22 de țări care au solicitat în mod oficial aderarea la BRICS+.

Decizia de a lărgire reflectă lipsa de progrese în ceea ce privește aprofundarea alianței BRICS existente, care, în ciuda faptului că reprezintă o treime din PIB-ul mondial, are interese divergente - de la ascensiunea Chinei ca superputere mondială, la nealinieră India și la statutul Braziliei de exportator agricol.

¹, după cum arată Financial Times

² Günther Maihold, idem

³ aproximativ 46 de miliarde de eur în monedă de bază, națiunile BRICS au lansat Noua Bancă de Dezvoltare.

⁴ Aranjament de rezervă contingentă.

⁵ există un număr egal de țări care și-au exprimat informal interesul de a deveni membri BRICS, inclusiv toate statele importante din sudul global", a declarat Anil Sooklal, diplomat sud-african responsabil cu BRICS.

Unii dintre noii membri, în special Arabia Saudită și Iranul, au o istorie de relații dificile, îmbunătățită în ultimul timp, ceea ce nu oferă prea multe perspective de acțiune coerentă dincolo de consolidarea reprezentării Orientului Mijlociu și a Africii în cadrul blocului BRICS+.

Întâlnirea statelor, la nivel înalt, s-a evidențiat ca un summit istoric în ceea ce privește decizia grupului țărilor BRICS, de a accepta noi membri.

Au fost invitate să participe la summit, peste 70 de țări din întreaga lume, din care, foarte multe, au onorat prezența la nivel de șefi de stat și de guvern.

Președintele rus Vladimir Putin a decis, în special, să lipsească de la reuniunea liderilor, deoarece riscă să fie arestat în temeiul unei acuzații de crime de război emise de Curtea Penală Internațională de la Haga în legătură cu invazia Rusiei în Ucraina. În schimb, el a ales să participe virtual, trimițând un mesaj video.

Grupul de state BRICS, care pledează pentru un sistem global multipolar, constituie o alternativă atractivă pentru țările din Asia, Africa și America Latină în fața actualului sistem centrat pe Occident.

Statele invitate vor deveni membre BRICS la 1 ianuarie 2024. Odată cu aderarea lor, numărul membrilor BRICS va crește la 11 anul viitor.

Se estimează că BRICS va depăși mai mult de jumătate din economia mondială până în 2030.

Ca procedură, șefii de stat și de guvern ai statelor membre BRICS se reunesc anual, fiecare națiune preluând președinția rotativă a grupului timp de un an. Rusia v-a prelua președinția Alianței la 1 ianuarie 2024.

Alianța nu este o organizație multilaterală formală, precum Organizația Națiunilor Unite, Banca Mondială, Unitatea Africană sau Liga Arabă.

Bibliografie

Adrian Năstase, Bogdan Aurescu, Drept internațional public/ Public international law. Sinteze, Ed. Ch Beck, 2018 (Ediția a IX-a)

L. M. Crăciunean, Drept internațional umanitar/ International humanitarian law, Editura Hamangiu, București, 2019

I. Galea, Drept internațional public/ Public international law. Vol. 1, Ed. Hamangiu, 2021

Mircea Duțu, Gh. Moca, Drept internațional public/ Public international law, Editura C.H. Beck, 2018

Ștefan Țarcă, Drept internațional public/ Public international law, Editura SITECH, Craiova, 2017

Mazilu, Dumitru, Dreptul internațional public/ Public International Law, vol. I, 5th Edition, Ed. Lumina Lex, București, 2010

Miga-Besteliu, Raluca, Drept internațional public/ Public International Law, vol. I, 3rd Edition, Ed. C.H. Beck, București, 2014

Adrese web:

www.wikipedia.org

www.icj-cij.org

www.un.org

www.unhcr.org

www.icc-cpi.int